Temmuz 10 Juillet 1932

Adres:
Berlin-Charlottenburg 2, Postfach N. 16
Tek nushası 20 Pf.

İnsanlara hürriyet!

İSTİKLÂL

Baş muharriri: M. E. Resul-zade

„Lindépendance"
Organe
de défense nationale
d'Azerbaïdjan

Milletlere istiklâl!

Yıl 1 — 10 günde bir çıkar — Millî Azerbaycan İstiklâl davasını terviç eder siyasî gazete — Abone: Yılı 2; 6 ayı 1 dollar — No. 12

Müşterek Kafkasya cephesi

İşbu nushadan itibaren gazetemizde daimî bir kısım ayırıyoruz. Bu kısma tahsis ettiğimiz sütunlarda ne gibi mes'ele ve vak'alardan bahsedileceği ayırdığımız kısmın mukaddimesinde kaytolunmuştur.

Meselenin sırf teknikine taallük eden bu ciheti burada bıttap tekrar edecek değiliz; bahsetmek istediğimiz şey „Müşterek Kafkasya cephesinin" fikriyatı ve maneviyatıdır.

„Kafkasya İstiklâl Komitesi" bülleteni Kafkasya birliğine tahsis ettiği nushasının mukaddimesinde „Kafkasya konfederasyon fikrinin Kafkasya cumhuriyetlerinin tarihi kadar eski bir geçmişi vardır" denilmiş: Azerbaycan, Gürcüstan, Şimalî Kafkasya hayat ve matbuatından alınan vesika ve iktibaslarla bu dava aydınlaştırılmış ve anlatılmıştır. (Bülleten N. 13.)

Bülletenin bu davası elbette cerhedilemez. Doğrudurki çar belasının defedilmesi üzerine, kendi millî hayatlarını bizzat teşkil etmek imkânını bulan Kafkasya milletleri, millî istiklâl hereketlerinin kızgınlığı içinde, Kafkasyanın müştereken halâs olabileceği fikrine dahi yabanci kalmamışlardı.

Azerbaycan, Gürcüstan ve Şimalî Kafkasyanın o zamanki siyasî beyanat ve neşriyatı arasında bu fikri terviç eden teşebbüs ve tedbirleri göstermek mümkündür.

Yukarıda mezkûr „bülleten" bize Şimalî Kafkasya siyasîlerinin muhtelif demarşlarından, Müsavat fırkasının 1919 de toplanan kongrada çıkardığı kararı ile Millî Azerbaycan hükûmetinin komşu hükûmetlere yaptığı resmî teklifinden ve Gürcüstan hükûmetinin reisi Noy Jordanya'nın vaktile yazmış olduğu makalesinden bahsediyor. Bu bahisler doğrudur. Konfederasyon fikri Kafkasya milletlerinin siyasî mukadderatını idareye mükellef ricale yabancı kalmamış, onların bu hususta fikirleri beyan edilmiş ve teşebbüsleri vukubulmuştur.

Fakat bir şeyi itiraf etmek lâzımdır ki bu fikir o zaman lâzım olduğu kadar sebat bulmamış, tabiri mahsusile „idefiks" halini daha almamıştı.

Rus çarlığının kahr ve istibdadi altından dört millî kütle halinde halâs olan Kafkasya, çektiği millî tazyike aksülamel olarak millî bir şevk ve heyecana kapılmış bulunuyordu. Kapıldığı bu heyecan esnasında her ne kadar uzak gören siyasîler hakikî menafiin bütün kafkasyalıların bir araya gelmesinde olduğunu derk ediyorlardısada, bu idrak millî idealı olduğu kadar Kafkasya idealını kuvvet ve sebatla kavramış değildi. Bunun içindirki arizu ve irade haricinde olarak Kafkasya milletleri arasında gayrî memul hadiseler çıkıyor; neticede müşterek büyük menfaatler zarar görüyordu.

Kafkasyanın çar istibdadından sıyırmış iken, yakayı tekrar kızıl çarizme vermesindeki diğer, objektif âmiller meyanında bu kusura dahi mühim bir yer ayıran munakkitlere hak vermek icap eder.

Biz siyasî mukadderatımız üzerinde feci âkıbeti intaç eden subjektif sebeplerden mühimmini teşkil eden bu âmilin, zafini mucip olan objektif şeraiti burada ayırt etmek istemeyiz. Maksadımız vak'aları izahtan ziyade tesbit etmektir.

Rus bolşevizminin Kafkasyada vücude getirdiği istibdat ve bu istibdada karşı Kafkasyalıların beraberlikte yaptıkları müşterek mücadele, memnuniyetle, görüyoruz ki, mevzuu bahis mes'eledeki zafı bertaraf ediyor; sade mücerret bir takım kafalarda ve ayrı-ayrı siyasî zümre ve mahfellerde değil, geniş halk kütleleri arasında dahi müşterek Kafkasya fikrini kuvvetlendiriyor.

Cehennemî şerait içerisinde, her türlü mahrumiyete katlanarak, her türlü vasıta ile yabanci istilasına karşı silaha sarılan Azerbaycan köylüsünün sade din kardeşi olan Şimalî Kafkasya ve daima sülhte bulunduğu Gürcüstan ile değil, dün gırtlak gırtlağa cenkettiği ermeni köylüsü ile dahi yanyana, kardeş gibi vuruştuğu ve silah arkadaşlığı yaptığı bir emri vakıdır.

Müşterek mücadelenin halk kütleleri üzerinde icra ettiği bu tesiri derinleştirerek ona sabit fikir mahiyetini vermek, işte müşterek Kafkasya siyasetini zamanın en elzem ve en aktuel düsturu gibi telekki eden siyasî teşekküllerin göreceği en faydalı iş! . . .

Kafkasyalı siyasî teşekküllerden bazıları mesela, ermeni teşekküllerinden bir kısım belkide şu ve ya bu saikle bu mes'elede bizim gibi düşünmezler. Bu onların bileceği iştir; buna teessüf ederiz. Fakat bu teessüfle beraber Kafkasyayı teşkil eden ekseriyetin bu fikir üzerinde yürüdüğüne memnuniyetle kaniiz. Buna da kaniiz ki tarihen hürriyet ve istiklâle namizet bulunan Kafkasya milletlerinin ekseriyeti istihlâs gününün geleceği tarihi anda, mütesanit bir kuvvet gibi hareket ederlerse, o zaman mütereddit bulunan ekelliyet dahi; ister istemez, bu cereyana kapılır, müşterek Kafkasya selinin önüne geçmektense, onunla beraber akmağı tercih eder.

Bu nikbin neticeyi yüzde yüz temin ede bilmek için bu gün, müşterek Kafkasya cephesini teşkilde aralarında ne mes'elenin ideolojisi (fikriyatı) nede taktiki (tarzı hareketi) üzerinde ihtilafları olmayan teşekküllere, daha vazıh söylersek Azerbaycan, Gürcüstan ve Şimalî Kafkasya siyasîlerine düşen vazife, Kafkasya vatanperverliği mefkûresine daha ziyade istikrar vermek, bu ideolojiyi her vasıta ile kökleştirmektir.

Azerbaycan istiklâl davasının mürevvici efkârı olan gazetemiz, bu davanın rehberi bulunan Millî Azerbaycan Merkezi ve „Müsavat" fırkasının bundan iki sene evvel Azerbaycanda ve bütün Kafkasyada zuhur eden kanlı isyanlar münasebetile neşrettikleri beyannamelerde kaytettikleri veçhile, Azerbaycan istiklâl davasını müstakil Kafkasya konfederasyon davasından ayırmak istemez.

Bu husustaki vazifesini daha muvaffakiyet ve daha muttarit bir surette göre bilmek için dir ki gazetemiz bahsettigimiz kısmı açıyor; Kafkasyalı müttefik matbuat dahi ayni suretle hareket eder, müttehit Kafkasya kenfederasyon fikrini daha ziyade derinleştirmek üzre tedbirler alır ve bu suretle komşu ve kardeş matbuat arasında mübadeleyi efkâre imkân verirlerse Kafkasya birliği ve Kafkasya cumhuriyetleri mefkûresini derinleştirmek için yapılacak tedbirlerin bir mühimmi görülmüş olur.

M. E. Resul-zade

Azerbaycan'da vaz'iyet

Enzeli muhabirimiz yazıyor:

Bir müddet evvel Bakû'den gelen bir bahriyeli ile görüştüm. Bunun anlattığına göre bolşevikler son zamanlarda **Bakû ve civarını gerek karadan ve gerekse denizden tahkim etmeğe çalışıyorlar.** Bu maksatla, **şehir civarını ağır toplarla tahkimettikleri gibi, bir çok tayyare topları dahi koymuşlardır.** Ehaliyi mütemadiyen bir harp havası içerisinde yaşatmak isteyen bolşevikler muhtemel harbe ait miting ve propagandadan başka son zamanlarda **zehirli gazdan, tayyareden korunma manevraları dahi yapmaga başlamışlardır.** Bu maksatla „Osaviyahim" teşkilatı faaliyete geçmiş ve bütün azalarını seferberliğe almıştır.

Ehalinin umûmî yaşayışına gelince, vaz'iyetleri çok perişandır. Sefalet her tarafta kendini göstermektedir. Çok sıkıntı içerisinde yaşayan halk, ev eşyasını, elbisesini satmak suretile bir parça ekmek parası bulmaktadır. Mevadı gıdaiye şöyle dursun, manufatur, sabun bulmak bile müşkül bir şekle girmiştir. Hayat pahalılığı hakkında bir fikir edinmek için, şu kadar söyleyeyim ki yağın putu 800, buğdayın putu 200 rubleye fırlamıştır.

Ameleler arasında memnuniyetsizlik günden güne artmaktadır. Gündelik ekmegini zor bulan amele işe kat'iyen ehemmiyet vermiyerek isteksiz çalışıyor. Geçenlerde erzaksızlıktan şikâyet eden ve bu haklı şikâyetini içtimada alenen söylemekten başka hiç bir günahı olmayan bir kaç maden amelesi „sınıfı düşman" ajanı diye tevkif edilmiştir.

Kafkasya'da örfî idare

İstanbulda intişar eden almanca „Türkische Post" gazetesinin Moskvadan aldığı malumata göre Sovyet hükûmeti Kafkasyada örfî idare ilan eylemiştir. Kafkasyanın Azerbaycan, Gürcüstan, Şimalî Kafkasya ve Ermenistan kısımlarında baş verecek her türlü isyan ve kıyam hareketlerini şiddetle tenkil eylemek maksadile askerî tedabir ittihaz edilmiş ve Kızıl Ordunun başına maruf rus kumandanlarından biri tayin edilmiş olduğu gibi, Maverayi Kafkasya merkezi G. P. U. teşkilatile Gürcüstan ve Ermenistan G. P. U. teşkilatları heyetleri de Kafkasyadaki Kızıl Ordu şurayi askerisine idhal edilmişlerdir. „Cumhuriyet" gazetesi Sovyetlerin bu fevkalâde tedbirlerini muhtemel Rus-Japon harbile alakadar dutmakta ve Moskvanın dahilen harbe hazırlanmakta olduğuna işaret etmektedir.

Moskva var kuvvetile Kafkasya gibi „yağlı bir tikeyi" elinden kolay-kolay burakmamak için en şeytanî tedbirlere muracaat etmektedir. Kafkasyanın Azerbaycan, Gürcü, Şimalî Kafkasya ve Ermeni gibi millетlerinde kendisini göstermekte olan aktif millî istiklâl hareketinin, Rusya ile vuku bulacak her hangi bir harp zamanı, Kafkasyanın Rusya boyundurugundan hâlâsı şeklini alacağını muhakkak addeden Moskva şimdiden hazırlanmaktadır. Fakat bu telaş ve hazırlık Kafkasyadaki istiklâl hareketlerinin Moskvayi sarsıdacak bir kuvvet haline gelmiş olduğuna delalet etmektedir.

Ölüm pencesinde

Kırımdan Odesa tarikile İstanbula gelen Türkiye tabiyetinde olupta Kırımda yerleşmiş olan köylülerin muhabirimize anlattıklarına göre gerek Kırımı gerekse Ukraynayi baştan başa açlık istila etmiştir. Kırım ve Ukrayna tam manasile ölüm pencesinde kıvranmaktadır. Rusya ile beraber bütün dünyayi buğday ile doyuran Ukraynanın bir çok yerinde ehali otla taayyüş etmektedir. Ehali köyleri kasabaları burakarak kaçıyor. İstasyonlar, limanlar kaçan köylü ailelerile dolmuştur. Ukrayna bir muhaciret hayatına başlamıştır. Köylü cenuba, şarka, şimale firar etmektedir. Bir çok kaza ve vilayetler temamile boşalmıştır.

Kırımdan bir çok kolhoz reisleri vazifelerini terk ederek firar etmişlerdir. Ekmek, et, yağ, yumurta bulunmayor. En eyi ekmek çamura benzer kap-kara bir şeydir. Açlıktan heyecana gelmiş köylü kitlesi karşısında komünistler ve mes'ul Sovyet memurları Moskvaya firar etmektedirler. Her kes en yakın günlerde Sovyet rejiminin çökecegini açıktan açıga söylemektedir.

Azerbaycan'da kızıl vahşet

Vana iltica eden yeni Azerî muhacirlerinin anlattıklarına göre Azerbaycanda örfî idare tesisinden sonra G. P. U. nun kanlı vahşetleri şiddetini bir kat daha artırmıştır.

Her tarafta tevkifler, idamlar ve sürgünler devam etmektedir. Cebren pamuk tarlalarına çalışmaga sevkolunan kadınlar işlemekten imtina ederek ekinleri imha eylemişlerdir. Bu yüzden Azerbaycanın pamuk mıntakalarinde yüzlerce Azeri kadınları tevkif edilmiştir.

Kolhozlarda bozğunçuluk töhmetile **Genceye merbut Şemkir nahiyesinde Meşedi Kadım ve Selman 12 köylü ile beraber kurşuna dizilmişlerdir.** Bunlardan başka Şemkir nahiyesi **kolhoz traktör şoförü Stepan Artunyan, nahiye reisi Mehdi oglu Yusuf, kooperatif müdürü Ali Bey bolşevikler tarafından katledilmişlerdir.** Azerbaycanda buğday ekmeğe müsaade edilmediginden ve pamuk ekmeyenlerle kolhoza girmiyenlere buğday verilmediği için, açlık günden güne şiddetini artırmıştır. Rusyada başlayan kıtlık ve açlık Azerbaycanda daha ziyade müessir olmaktadır. Köylüler **pamuk tarlalarını imha ederek buğday ekiyorlar. Buna karşı G. P. U. şiddetli tedbirler almaktadır.** Bütün Azerbaycan bir funt ekmek almak için günlerle kooperatiler önünde sıra beklemektedir.

Kooperatiflerse bom boştur.

Vaz'iyet gittikce vehamet kespetmektedir.

Kars'ta bir komünist yakalandı

Kars muhabirimizin verdiği malumata göre, Haziran iptidalerinde **Kala Kilisin Saral köyünden G. P. U. tarafından Karsa gönderilen komünist Kerim oğlu Teymur mahalli hükûmet tarafından tevkif edilmiştir.** Maznun vermiş olduğu ifadede, **Ermenistan G. P. U. reisi Ayrapetyans tarafından gönderildigini ve Kars civarında bulunan Türk askeri kuvvetinin hangi mıntakalarda ve mıktarda olduğunu öğrenmek** ayni zamanda bolşevik mezaliminden firar eden **muhacirlerin iltica ettikleri yerlerde ne gibi faaliyette bulunarak bu faaliyeti Türkiye hükûmetinin nasıl karşıladığını tetkikle muhacirler arasına fitne salmak vazifesile müvazzaf olduğunu itiraf etmiş** ve bütün bu işleri başardığı taktirde çok büyük mükâfatla taltif edilecegini dahi ilave etmiştir.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-171133730-10138494501932071 0-13/fragment/page=1

Kolhoz „Nep"inin manası

Moskva „sosyalizm kuruluşu" cephesinde yeni bir ric'at hareketine başlamıştır.

Kollektif zıraat teşkilatlarına dahil bulunan köylülerle, muvakkaten kendilerine tehammül edilmekte olan orta hallı köylülerin ferdi zıraat sahiplerine, mahsullarının „devlete" teslim edilenden artık kalan fazlasını serbest pazara çıkarıp satmalarına müsaade eylemiş, bu maksatla muhtelif mıntakalarda hususî „kolhoz pazarları" tesis etmiştir.

Sovyet gazetelerinin yazdıkları budur.

Bolşevizm diktatorlugunun, rus olmayan milletlerin ölkelerinde ise, ayni zamanda rus istîlasının bulunduğu müşkül vaz'iyeti ifade etmesi itibarile bu yeni taktikin mânası az degildir. Bu, her şeyden evvel bolşeviklerin kolhozlardaki köylülerin mukavemetlerine boyun egmek onların arzularile hesaplaşmak mecburiyetinde kaldığını ifade eder ki, „muzaffer sosyalizm dalğasının" köylü kayasına çarpmış oldugunu gösterir.

Bolşeviklerin bütün inatlarına, bütün dehşet ve tedhişlerine rağmen kolhozlar köylünün hürriyetçi, ferdiyetçi ve mülküyetçi ruhunu öldüremedi.

Bilhassa Azerbaycanda, Türküstanda ve bunlar gibi şahsın hürriyeti ve mülküyeti fikrî hayatın mânasını teşkil eden rus olmayan milletlerde kanlı ve müsellah isyanlarla karşılanmış olan kollektivize hareketi ferdiyetçi ve mülküyetçi köylüleri daha müteşekkil bir şekle salmaktan başka bir işe yaramadı. Kolhozlara dahil bulunan köylüler, bu müesseseler içerisinde, kollektivizm ve komünizm münasebatini degil, burjua alakalerini devam ettirdi; mülküyete riayet edildi, hükûmetin asıl gayesini teşkil eden inhisar ve mal mübadelesi siyasetine karşı serbest satış ve açık piyasa tezini mudafaa etti.

Asıl gayesi köylünün mahsulunu bedelsiz olarak elinden almak, köylüyü köle gibi çalıştırarak, cihan ihtilâlı programını tatbik için beş senelik askerî sanayî planını başarmaktan ibaret olan Sovyet hükûmeti kolhozlarda tazyik ve tasviye siyasetine müracaat etti. Fakat bu siyaset kolhoz köylüsünü kızdırmağa başlamıştı. Her yerde köylü kaçmağa, kolhozları terke yüz duttu.

Köylüler kolhozlara girdikleri zaman malları ve erazilerile beraber girmiş, bu kollektivite içerisinde hususiyet ve mülküyetlerini muhafazada devam ediyorlardı. Onlara, çıkarken ayni mıktarda başka bir tarafta erazi ve emlak verilecegi söz verilmişti. Köylü bu esaret ve kölelik müesseselerini burakmağa başladığı zaman Sovyet hükûmeti kolhozları terkedenlere hiç bir şey verilmiyeceğini bildirdi. Bu vaz'iyet Sovyet hükûmetile kolhoz köylüsünü iki muhasım cepheye ayırmıştı. Köylünün bir kısmı kollektifleri burakarak çıktı, takibata uğrayınca dağlara ve ormanlara çekildi; diğer kısmı ise kolhozlarda mahsulları yakmaya, fazla ekin ekmemeğe şuru etti; Bu hal Azerbaycanda 1931 senesile 1932 senesi başlarında öyle had ve keskin bir şekil aldı ki, memleketin her tarafında fevkalâde seyyar mahkemeler kuruldu. Kazaları köyköy dolaşan ceza müfrezeleri her kolhozda kolçomak ajanları ve Müsavat adamları aramağa başlamıştı.

Bütün bu tedbirler hiç bir netice vermedi. Yeğâne ameli netice Azerbaycanda pamuk planı ikmal edilmemesile bütün maldarlığın mahvolmasından ibaret oldu.

Halbuki Moskva ikinci beş yıllık plan tertip ediyordu. Bu plan mucibince bütün hallı ve orta hallı köylüler bir sınıf olarak imha edilecek, zıraat temamile kollektifleştirilecek, kurulmakta olan askerî sanayi hariçten asılı olmamak için ham maldan temin edilecekti.

Kolhozlardaki yeni vaz'iyet bu programın tatbikini müşkülleştiriyordu. „Imhaya maruz" hallı ve orta hallı köylü ile kolhozlarda orta asır köleleri gibi istismar edilmek istenilen yoksul köylülerin cephesi birleşmişti. Sovyet hükûmeti dahilen böyle her an isyana müheyya müttehit köylü kitlesi ile karşı karşıya iken beş yıllık planıı tatbikati harici bir tehlike hazırlıyordu. Bu tehlikede Japonyanın Mancuride Mogolistan ile Sibiryaya doğru ilerilemesinden ibaret idi. Sovyetler Rusyanın sanayi merkezini Hazerin şimali, şimalı şarkısı, Ural eteklerile Kırgızstanın şimallarına, Kuznets, Magnitogorsk ve Karakanda mıntakalarına nakletmiştir. Daş kömür, demir, yün, pamuk ve erzak gibi mevaddın merkezi olan ve Avrupa ile Asyanın merkezini teşkil eden bu mıntakada iki-üç sene evvelisine kadar hiç bir şehir yokiken bugün nufuslarının mecmuu iki miyonu geçen Kuzba, Magnitorsk ve bir çok ellişer bin nufuslu yeni küçük şehirler salınmış, Çelyabinski gibi eski kasabaların nufusu yüzde 200, hatta üç-dört yüz artmıştır. Bunlar hep Rusyadan getirilmiş ruslardan ibarettir. Burada ecnebi mütehassislerin yardımile ve istismar edilen köylünün hesabına olmak üzere, büyük bir askerî sanayi tesis olunmaktadır. Garbî Sibirya ve Şimalî Türküstanda tesis olunan ve beş sene sonra ikmâl edileceği tesavvur edilen bu askerî sanayi şimdiki Rusyanın tam ortasında, bilhassa şarka, Japonyaya müteveccihtir. 1932 senesi nihayetlerine doğru bütün askerî, sanayi ve bahrî hazırlıklarını ikmâl etmiş olan Japonya kendisi için Uzak Şarkta büyük bir tehlike hazırlanmakta olduğunu görmektedir. Hazırlanan bu kuvvet, muvaffakiyetle başarılırsa, beş sene sonra yalnız Japonya için degil bütün cihan medeniyeti için, Komintern hükûmetinin en müessir silah ve cihan ihtilâlı vasıtasını teşkil edecegini Moskva bile gizlemiyor. Japonya ile Rusyanın harba dutuşacaklarını muhakkak addeden mütefekkirler, sebep olarak bu beş yıllık askerî sanayi planını zikretmektedirler. Böyle bir harp vukuunda Moskava dahilen patlak verecegini hissetmektedir. Bütün ehalinin duşmanane ve isyana müheyya bir vaz'iyette Japonya ile harp Rusya için ölümden başka bir şey degildir. Bir harp vukuunda Moskva mutlaka dahilî isyanlarla karşılanacaktır. Ve ilk ölüm darbasını Kafkasydan, Türküstandan ve Ukraynadan yiyecektir. Ona göre şimdiden bu yerlerde ürfî idare rejimine geçmiş, G. P. U. Kafkasyanın işgal ordusu askerî ihtilâl şurasına idhal edilmiş, ayni zamada kolhoz köylüsüne karşı serbest satış müsaadesi verilmiştir.

Bu son tedbirin „Nep" olup olmadığı hakkında komünist kitlesinden vaki olan sorgulara Kalinin „yok" cevabını veriyor. Komünist yıgınının iddeasına göre bu hareket 17 nci komünist kongresinin ve komünist siyasetinin ana hattının aleyhinde, ondan uzaklaşmaktır. Moskva hükümdarları bu iddeani da rettediyorlar. Onlarca bu tedbirler amele sınfını erzakca daha eyi techiz etmek için muvakkat bir vasıtadır; yani ayni zamanda kolhoz köylüsünün inisiatif ve çalışma hevesini tezyide medar olmak içindir.

Fakat aşikârdır ki, sebep ne olursa olsun, mahiyet itibarile bu tedbir bir ric'attir, bir „Nep"tir.

Köylünün çalışma teşebbüs ve hevesini teşvik etmekliğin kendisi dahi, komünizmin ferdiyetçi bir zihniyet ve fikir karşısında diz çöktügünü isbat eder. Kolhoz „Nepi" ile kolhozçu köylüyü hallı ve orta hallı köylüden ayırmağa matuf olan bu taktik, haricî vaz'iyet vehamet kespettikce sanayi şumulunu genişlendirmege mecbur olacaktır. Ve „sosyalizm kuruluşu" devrine elveda denilecektir. Böyle dahilî müşkülat karşısında Sovyetler „sülhüperverliginde" devam ederek Japonyaya fedakârlıklar yapmak tarikile harpten çekinse bile dahildeki ric'atları durdurmak için lâzım olan otoritesini zevaldan kurtaramıyacaktır.

Bu hal ikinci beş yıllık planın da, birinci beş yıllık plan gibi akamete mahkûm bulundugunu gösteren alametlerdendir. Ayni zamanda bu ademî muvaffakiyetten mütevellit sukutu hayalın şimdiden komünist teşkilatı sıralarını istîlaya başladığına şahit olmaktayız.

Sovyet hayatı hakikiyesinin tecrübelerinden hasıl olan kanaatler komünist fırkasında yeni bir muhalefetin ve Moskvada yeni bir değişikliğin zuhuruna intizarı imkân dahilinde görüyor.

Sovyet rejimi, bolşevik diktaturluğu, rus istîlası, Moskva imperyalizmi yeni bir fırtına karşısındadır.

Sovyet zindanının temeli sarsılıyor.

Kolhoz „Nepi" bunu sarih bir surette tebşir eden alametlerden biridir. Millî istiklâl mukadderatımızın çok sıkı bir surette alakadar bulunduğu bu hadisatı dikkatle takip ve cereyanına tesir eylemek vazifesile muezzef bulunuyoruz.

M. B. Mehmet-zade

„Azerneşr"in faaliyeti

Tifliste münteşir „Zarya Vastoka" gazetesinin 2 Haziran tarihli nushasında Maverayi Kafkasyanın alelumûm neşriyat bilhassa edebî eserler neşrine tahsis ettiği bir makalesinde G. Kreytan, „Azerneşir"den bahsederken, Azerbaycanın esaslı neşriyat merkezi olan bu müessesenin berbat bir şekilde çalıştıgını kaytetmektedir, Makale sahibinin anlattıgına göre, bütün faaliyet müddetince plansız çalışan „Azerneşr", 1931de **bir tanede olsun türkce orijinal edebi bir eser neşretmemiş, neşrettigi eserleride kâmilen ruscadan tercüme ettirmiştir.** 1931 böyle iken 1932inin Mayısına kadar dahi „Azerneşrin" bu sahaya ait bir eseri ortaya çıkmamıştır.

Bir kaç sene bundan evvelisi neşredilen eserleri „dahi proleter ideolojisi" noktayi nazarından muzur ve yaramaz addeden makale sahibi diyor ki: „ . . . Azerneşr" tarafından neşredilen A. Yıldırım'ın „Dağlar seslenirken" nam şiirler mecmuası ve Hafızın „Gülmek" nam kitabı „proleter ideolojisine" temamen zıt eserlerdir. Birincisinde A. Yıldırım **„Lenin komsomollarına" iftira yapıyor ve komsomol kızları birer fahişe gibi tasvir ediyor.** İkincisinde ise İ. Hafız „sag temayül" zihniyetini terviçle haricî memleketlerdeki **„sınıf mücadelesine yegane sebep olmak üzre amele ile kapitalist arasındaki „şahsî hüsûmeti" kabul ediyor.** Bununlada iktifa etmiyerek manzumelerinin birinde **müsavatçı M. E. Resul-zade'yi bügüterek, ona „mefkûre yolcusu" diyor.** Kreytana göre gene „Azerneşr" tarafından neşredilen Emin Sadık'ın „Emelim ve Yolum" nam şiirler mecmuası dahi „proleter ideolojisına zıt" bir ruh taşımakta ve Hüseyin Cavit, Cavat gibi şairlerin „irticaî" tesirini göstermektedir.

Makale sahibi devam ediyor: „Azerneşr bütün 1931 senesi müddetince „Edebiyatta burjua zihniyeti aleyhinde" nam bir broşür neşretmiştir. Moskva mecmualarından alınmış bir kaç tercümeyi ve M. Kuliyef, Mehti Hüseyin, Rafili ve Ali Nazım gibi „proleter" yazıcılarının makalelerini ihtiva eden bu broşür, temamen „proleter ideolojisine muhalif" bir tarzda yazılmıştır. Şerifovun „Edebiyat cephesinde", prof. Bagri'nin „Rus edebiyatı" nam kitapları dahi bu „sag temayül" ve „çürük liberalizm" hatalarından kurtulamamıştır. Hasılı gerek klasik eserlerin tahlil ve tefsirinde ve gerekse gayrî proleter ediplerin eserlerini tercüme intihabında „Marksizm" prensipi temamen ihmal edilmiştir."

Bu faktları kayteden komünist gazetelerinin bir muvaffakiyet olarak „Sovyet hükûmeti Azerbaycanda Türk ehali için her adam başına 9 kitap neşretmiştir diye bagırırken, hangi kitaplardan bahsettigini bir türlü anlayamadık, bildigimiz bir şey varsa oda gene kendi dillerile söyledikleri veçhile Türk ehaliye hiç bir orijinal eser vermemeleri, daha dogrusu vermek istememeleridir.

Bolşeviklerin Azerbaycan propagandası ve D. Bünyat-zade'nin „ilmî" keşfiyatı

Eskide çarlar devrinde Azerbaycan rus memurları tarafından idare olunurken, Petersburg hükümdarlarının her şeyden evvel nazarı dikkatını celp ve Azerbaycana ait siyasetlerinin temel taşını teşkil eden mühim bir mes'ele vardı: Azerbaycan Türkü kendisinin kim ve hangi millete mensup olduğunu bilmemeli ve duymamalı idi. Hatta üzerinde yaşadığı erazinin ismini bile tanımamalı ve öğrenmemeli idi. Bunun için çar hükûmeti her türlü vasıtalardan istifade eder ve karşısına şiddetli surette mücadele yürüttüğü Azerbaycan intibahi milliyesinin normal cereyanını yanlış mecralere sevk uğurunda elinden geleni esirgemezdi. Kafkasyada yaşayan bütün türklere Petersburg terminolojisi ya „tatar" ve yahut „tuzemetz"-yani-rus olmuyan mahelli ehali-ismini vermişti. Bunların lisanları ise şuna nisbeten, gene rus çinovnikinin tabirince, „tatarski" ve yahut „tuzemni" diye tesmiye olunuyordu. Kafkasya Türklerinin ekseriyeti azimesini teşkil eden Azerbaycan Türküne gelince, rus istilahi resmiyesi ne Azerî Türkü isminde etnolojik bir mefhum ve nede Azerbaycan namında bir ölke tanımak istemezdi. Rusların resmî mektep cografyasinde yalınız „Kafkasya" ve bunun „paytahti" ayni zamanda imperator „canişininin" ikametgâhi bulunan Tiflisten bahsolunuyordu. Kafkasya milletlerinin ve bunlardansa bilhassa Azerbaycan Türklerinin millî mevcudiyeti ya kat'iyen bikülliye zikredilmezdi ve yahut önce söyledigimiz gibi, utanılmadan tahrif olunurdu. Çar memurlarının tazyikine, Ostroumof ve Pobedonoszofler tarafından gönderilmiş yüzlerce misiyonerlerin ruslaştırma siyasetine rağmen yürütülen bu mücadele neticesinde Azerbaycan Türkünün münkeşef siyasî rüştü muzaffar çıktı. Muayyen bir dereceye kadar istihfafle söylenilen „tatar" ve „tuzemetz" kelimesini „Azerbaycan Türkü" taviz ettigi gibi „Kafkasya" istilahî cografyasınında yerine tarihin icap ettirdiği siyasî tahavvülâttan sonra Azerbaycan, Gürcüstan, Şimalî Kafkasya ve Ermenistan gibi teşekküller kâim olundu. Rus emperyalizminin Kafkasya hakkında tam bir asırdan fazla zahmet çeküp yaptığı çürük bina, günün birinde, hiç yokmuş gibi, meydandan kalktı ve öylede düçarı hazimet oldu ki hatta bu günkü Moskva hükümdarlarınıda tarihî gayri kabili tahrif bir emri vaki karşısında bulundurdu. Kafkasyayi ikinci defa istîla eden Ruslar, bolşevizm ve komünizm maskası altında Azerbaycanı işgal ettikten sonra, ister istemez „Azerbaycan" mefhumunu, sözdede olmuş olsa, tanımak mecburiyetinde bulundular, çünkü Azerbaycan artık beynelmilel siyasî bir teşekkül ve tanınmış bir zivilize devlet idi, ki inkâr edilmesine kat'iyen hiç bir imkân kalmamıştı. 2nci rus hakimiyeti Azerbaycana müsallat olurken, bilmecburiye „Azerbaycan devleti" idesi karşısında kapitulasyon ettikten sonra, içeriye girmiştir. Kendisini böyle bir emri vaki karşısında gören Moskva Azerbaycan mefhumunu, Azerî Türkünü, velhasil Azerbaycan kelimesini, sözün etraflı manasile, her türlü şeytanî vasıtalarla ortadan kaldırmağı daha istîlanın evvelki günlerinden düşünmege başlamıştır. Bu uğurda Moskva sistematik surette faaliyete geçti isede, istîlanın ikinci yılında karşısında duran mes'elenin öylede kolay bir iş olmadığını, yalınız idam, sürgün, istismar, mezalim ve işkence aparaturu ile halolunamıyacagını gördü. Bu usullar zaten eskide, çar devrindede kullanmamış degillerdi; mamafih şu sistem netice itibarile iflas ederek istihdaf edilen maksadı meydana çıkarmamış ve ananevi rus emperyalizminin milletler siyasetini hazimete uğratmıştır. Bunun içindir ki bolşeviklerin ilk işi-evvel asıl maksadı muhafaza etmek, tabiri digerle — Azerî camiasını mahvetmet ve Azerbaycan devlet fikrini (Azerbaycan mefhumunu) öldürmek için — metotlarda radikal tadilat yapmak oldu. Bu metotalara gelince, şunlar yukaride zikrolunan Çeka ve G. P. U. katlıâmlarından ve yahut memleket dahilinde yeni nesli komünist propagandasile zehirlemekten defatile kurnaz ve dahade şeytanîdirler. Bu metotlar esas itibarile münhasiren Rusya haracinde ve bilhassa fikrî sahade icra olundukları için Çekanın alelûsûl istimal ettigi enkivizisyon usullarından çok farklıdır. Hatta ona hiçbir benzeyişi bile yoktur, çünkü Moskva zimamdarları Azerbaycanı ruslaştırmakla, orada senelerce mezalimler, sürgünler icra etmekle iktifa etmiyerek, beynelmilel şekilde köklenmiş Azerbaycan fikrini yalınız memleketin dahilinde degil, zivilize milletler nezdindede itibardan düşürmek isterler ki, artık bu suretle yüzde yüz maksatlarına nail olabilsinler. Ve şu maksada vasıl olmak için Moskvanın intihap ettigi yol-Azerbaycan mefhumunu, bilhassa Rusya haricinde, kalplerden, kulaklardan ve zihinlerden çıkarmak ve bu ölke üzerinde mümkün kadar fazla yalanlar, iftiralar, bühtanlar, uydurucu „ilmî" safsatalar, memeleketin enasırî mürekkebesi, ehalisinin seciyesi, ahlaki ve medenî seviyesi, velhasil, Azerî Türkünün her cihetce „vahşi" olması hakkında mümkün derece fantastik efsaneler intişar etmektir. Azerbaycan emigrasyonuna karşı şiddetli surette mücadele yürütmek ise şu faaliyetin temel taşını teşkil etmektedir. Kezalik bu sebeptendir ki Moskva ajanları Avrupa matbuatında Azerbaycan „hakkında" propaganda yaptıkları zaman daima iki ciheti büyük bir dikkatle yekdigerinden ayırmağa calışıyorlar. Bunun birincisi: Moskvanın Azerbaycan uğurunda „çektigi zahmetler" ve gösterdigi „marhametler" dir, ve digeri ise sırf Azrebaycanın kendisine ait mes'elelerin şerh, beyan ve sureti müzakeresidir. Birinci mes'elede Moskva yardımcı rolünde marhametli ve medenî bir hâmidir, ki „vahşi" Azerbaycanı (ikinci mes'ele) tamir ve burasının „ümmi" ve „gayri medenî" ehalisini temeddün etmekle müezzef ve meşguldur . . . „Vahşi" ve „gayri medenî" Azerbaycan ise Moskva propagandasının öte (Revers) tarafıdır. Bu suretle „Rote Fahne", „Humanite" ve şunlar gibi Avrupanın diger komünist gazetelerinde Azerbaycan hakkında ara-sıra yazılara tesadüf edildigi zaman görüyoruz ki, makale sahipleri Azerî Türkünü, bunun millî medeniyetini, seciyesini, ahlakını, terbiyesini, tarakki ve tealisini kendi okucularına oldukca çirkin surette gösterir ve umûmiyetle Azerbaycanı mütemadiyen istihfafla karşılar durur. Azerbaycan hakkında görüp eşittkleri eyiliklere gelince, bilâkis, bunların hepsini hemen-hemen Moskvanın hesabına kaytederler; Bakûda tesadüfen yapılmış olan yeni bir binayi, petrol mıntakalarına çekilmiş olan bir su yolunu, Gencede açılmış bir mektebi v. s. v. s.-yi teblig ve tasvride öyle bir mübalağa gösterirler, ki bütün Azerbaycanda sanki Moskva havariyunun teşrifine kadar burada meskûn olanlar ömürlerinde ne bir ev, ne bir su yolu ve ne de bir mektep görmüşlerdir. Sırf komünist matbuatı muhbiri bulunan bu gazeteçiler elbette ki başka türlü de yazamazlar, çünkü Rusyayi ziyaret ederek Avrupaya döndükten sonra kendi „efkarî umûmiyelerini" ancak Moskvadan, Harkoftan, Bakûdan, ve Tiflisten getirdikleri resmî enstruksyon üzerine „tenvir" etme-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-171133730-101384945019320710-13/fragment/page=2
DFG

İstiklâlçılar cephesinde

Cephe birliği mes'elesi

„Yaş Türküstan" refikımızda muhterem Çokay oğlu Mustafa Beyin Rusyadan ayrılmak isteyen milletlerin kendi aralarında cephelerini daha ziyade organik bir şekilde birleştirerek, siyasi münasebat ve mesai iştiraklerine daha ziyade ciddiyet vermek hususundaki makaleleri münasebeti ile „İstiklâl" ın 9cü nushasındaki başmakalemizde mutalaamızı beyan etmiştik.

Ayni mevzua tekrar avdet eden Çokay oğlu Mustafa Bey mecmuasının ehiren intişar eden son numrosunda bu mes'elenin „Yana Milli Yol", „İstiklâl", „Yeni Turan" ve „Volnoye Kazaçestvo" gibi Rusya imperyalizmine aleyhdar gazeteler tarafından mutalaa ve munakaşa edilmesini memnuniyetle kaytettikten ve böyle bir birliğin mevcut olmadığı yüzünden geçmişte çekmiş olduğumuz zarar ve ziyanları zikrederek diyor ki:

„Düşmanımız güclüdür. O, bizim bütün hayat merkezlerimizi kendi elinde bulundurmaktadır. Rusyanın bizim memleketlerimizde bulunan „hakkı"nı mudafaa mücadelesinde monarşist ceneral Mahrol'tan tutunuzda sosyalist revolyüsener Lebedef'e kadar bütün ruslar düşmanımız safındadırlar. Bizi gayemize götürecek yegâne bir yol varsa, o da — Bütün istiklâl yolunda mücadele edenlerin birleşmesidir.

Bu yerde Resul-zade Mehmet Emin Beyin „İstiklâl" gazetesinde bizim fikrimize digerlerinin de koşulup onu makul gördüklerini bildiren mekalesini bilhassa kaytetmek isterim. Emin Bey yalınız Azerbaycan Millî kurtuluşu hareketinin rehberi degil, hatta umûm Kafkasya mefhumundaki büyük simaların biridir. Bu cihetten biz onun birleşmiş cephe uğrundaki fikrine bu cephe faydasına umûm Kafkasya mefhumunda hoş bir cereyan gibi bakmakta haklıyız.

„Volnoye Kazaçestvo" dahi cephelerimizin birleştirilmesi lüzûmu hakkında kat'i beyanatta bulundu."

Bundan sonra muharrir bey, bu hususta daha sarih bir karare gele bilmek için muayyen teklifte bulunuyor ve: „Bizim kat'i teklifimiz — mümkün kadar yakın gelecekte Avrupa merkezlerinden birinde, Kırım, Edil-Ural, Türküstan, Kafkas, Ukrayna ve istiklâlçı Kazaçlar vekillerinden mürekkep bir müşavre meclisinin çağırılmasıdır" diyor.

Bu mes'ele dolayisile bir makale neşretmiş olan „Yeni Turan" gazetesi umumi istiklâlçılar cephesinden, Türk ellerinin siyaseten vâhit bir cephe teşkil etmeleri lüzûmundan bahsetmişti. Makalesinin sonunda bu bahsa temas eden Mustafa Bey aşağıdaki cevabı vermektedir:

„Kanaatımca M. Sadık Beyin Türk birliği hakkındaki arzusu fakat hars sahasında tarihen de sabit kardaşlık duygusunun dahada yakından manevi ve ruhi bir surette umumileştirilmesi ve inkişaf ettirilmesi şeklinde vücude getirilebilir. Biz ise şimdiki halde siyasî ve siyasî-iktisadî bir meseleyi mutalaa etmekteyiz. Misal için Kırımı, Türküstanı ve Azerbaycanı alalım. Bunlar Türk ölkeleridir; aralarındaki kan kardaşlığı, dil birliği ve mütekabil muhabbet ne münakaşaye muhtaçtır ve ne de şüpheye maruzdur. Bu ölkelerde Türk harsının inkişafile mütenasip bir şekilde manevi bağlılıkta vücude gelmektedir: Çünkü bu ölkelerin hars manbaı umumidir, Türklüktür. Onları siyasî cihetten birliği ise başka mes'eledir. Mesela Azerbaycan siyasî ve iktisadî cihetten Türküstandan ziyade Gürcüstan ve başka Kafkasya milletlerile bağlıdır. Bu sebepten Azerbaycanın Kafkasya konfederasyonuna girmesi gayet tabiidir. Kırımda bunun gibidir: O, siyasî ve iktisadî hususta bize nisbeten Ukraynaya daha yakındır. Bu sebepten Kırımın siyaseten Ukrayna ile yaklaşması elzemdir. Amma siyasî hususlarda muhtelif gruplara girmekle beraber bütün Türkler manevî ve diger her hususta bir birlerini himaye etmelidirler. Birde rus imperyalizmine karşı yürütülen şimdiki keskin mücadele sırasında bütün istiklâlçı halkların vâhit istiklâl cephesi mes'elesi arasına harsi bir Türk cephesini sıkıştırmak üsulsuz olsa gerek zannındayız."

Sovyetlerde vaz'iyet

İstandulda çıkan „Akşam" gazetesi 19—6—1932 tarihli nushasında Sovyetlerin dahili vaz'iyeti hakkında şu malumatı vermektedir:

Beş senelik plân Rusyanın ziraî teşkilâtını alt üst ettiğinden gerek çiftçi, gerek amele büyük sıkıntı içindedir.

Rusyada bugünkü hayvanat mevcudu 1926 senesindekinin % 25 ilâ 28 raddesindedir. Devlet çiftliklerinde muayyen plânın yüzde otuz beşi ve kollektif çiftliklerde yüzde otuz ve serbest halka ait yerlerde % 12.8 nisbetinde zeriyat yapabilmiştir. Kollektif çiftliklerin ilgası komünist fırkasında şimdiden mevzuubahsolmaktadır.

1930 senesi mahsulü 21 milyon ton ve 1931 senesi mahsulü 22 milyon ton olmuş idi. Bu seneki mahsulün 10 milyon tonu bile bulması şüphelidir.

Binaenaleyh Sovyetlerin ameleyi iaşe için bu sene hariçten buğday ithaline mecbur olacakları tahmin olunuyor.

Azerbaycan muhacirleri

Aldığımız malumata göre İran Azerbaycanında olan yeni muhacirlerimizin bir kısmı, ağır hayata dayanamıyarak memlekete dönmüşlerdir.

Zavallı kardeşlerimizi Sovyet cehenneminde daha ağır felaketler bekledikine şüphe yoktur. Bunu geriye dönenlerde bilmez degiller.

Azerbaycan muhacirlerinin acınacak felaketli hali herkesce bellidir. Her nevi maddî yardım, manevi-hukukî himayeden mahrum bulunan muhacirlerimiz, bunların bilhassa köylü kısmı gurbette açlıktan ve felaketten ölmektense cehennem hayatı yaşayan Azerbaycanda, milletle beraber iztirap çekmeyi, belki mahvolmayi tercih ediyor.

Muhacirlerimizin acınacak halinden, yardımsız ve himayesizliğinden bolşeviklerin de istifade edecekleri ihtimalden uzak degildir. Muhacirlerimize bu ciheti nazarı dikkata alarak aldanmamalarını, bilhassa yaşadıgımız bu nazik zamanda, tavsiyeyi kendimize vazife addederiz.

Azerbaycan'da nakliyat işleri

Demir yollarında anarşının mes'uliyetini ameleye yükleten hükûmet mümessili Şahbazova amelelerin verdikleri cevaplar. Amele Sovyet hükûmetinin başında duranlara: „lah (Cılğ) yumurta sarısına benzer beyin taşıyan başınız nerede?" diye hücum etti:

Bakû de intişar eden „Komünist" gazetesinden (8-4-1932) aynen alıyoruz:

— Yoldaş Şahbazof, (İsterseniz o Ahmedof, Yegorof, Aliyef ve vahut Kırıloftur) amele içtimaında demir yol nakliyatı hakkında maruza okumak için komünist fırkasından „darbeli" bir emir alıyor. Yoldaş Şahbazof çok dikkat ve itina ile hazırlandı. Lâzım olan makaleleri okudu; rakamleri düzgün bir surette cep defterine yazdıktan sonra içtima mahalline hareket etti.

Onu dikkatle dinlediler. Maruzaçı açık ve aydın konuştu. Evvelce o, demir yolunda olan muvafakiyetlerden, sonra da noksanlardan bahsetti. O, demir yol nakliyatını istihsalata ehemmiyet vermemekle, ağır reket etmekle, vazifaya itinasızlıkla, buro-kratlık, oportünizm, sehlenkârlık v. s. v. s. ile ittiham etti ve bütün ameleyi bolşevikcesine çalışmaya davet etti.

Sonra verilen suvallare birer-birer cevap verip, memnun bir halde oturmak isterkenbir ses eşidildi:

—Maruzaçıya daha bir suval vermek olurmu?

—Buyurun, diye cevap verdi.

—Siz şahsen demir yol nakliyatında mı işliyorsunuz?

—Ben demir yol nakliyatinda işlemiyorum, tröst reisiyim.

—Size malum mudur ki 8 günden beri sizin tröst 58 yüklü vagonu boşaltmamıştır?

Ve Şahbazofun mudafaalarine ve „bu demagojidir" diye cevap vermelerine bakmıyarak, amele şunları anlatmıştır:

—Bakû istasyonunda Bakû istihlak cemiyeti namına gelmiş, fakat boşalmadan duran vagonlara bakın:

—Martın 20 — de 9 vagon, 21 — nde 11, 24 — nde 14, 26 → nde 18, 29 — nde 23 vagon dolu duruyordu.

Azerbaycan neft komitesinin sehlenkârlıgı yüzünden Martın 20—de 44, 21—de 42, 22—de 55, 23—de 73, 24—de 42, 25—de 55, 26—de 38, 28—de 75 ve 30-de 125 vagon boşaltılmadan kalmıştır.

Ekmekçiler ittifakıdı böyledir.

Ayın 15—de Deli-Mehmetli istasyonuna 32 vagon gönderilmesi emrolunuyor. Gönderiliyor. Sonra anlaşılıyor ki 32 vagon oraya gönderilmemeli imiş.

Maverayi Kafkasya pamuk idaresi namına ta Arhanjelden 800 kereste dolu vagon Bakû istasyonuna geliyor. Senetler degişir ve tanzim olunuyor ve katarlara yol verilir. Birden pamuk idaresi mümessilleri vagonların Culfaya gönderileceğini haber veriyor. Gene hat, lokomotif ve senetler degişiyor. Katar yola düşüyor. Fakat mümessiller gene telaşta:

—Yok, yok, vagonlar Culfaya degil, Tiflise gidecek, diyorlar. Gene 800 vagon geriye ve Tiflis hattına. . .

Martta 13 vagon Bakû'dan Moskovaya, orada yanlışlık anlaşarak Leninakana (Gömrüye), Leninakandan Suhuma, orada adres yanlışlığı meydana çıkarak yeniden Bakû'ya gönderilmiştir.

Martın 7—de köy techizat idaresi zıraat aletleri yüklü 5 vagonu Bakû'dan Armavire (Şimali Kafkasyada), oradan geri Azerbaycana, Kürdemir istasyonuna, oradan Karadobana, Karadobandan Alyat istasyonuna, oradan ise gene Bakû istasyonuna göndermiş. Vagonlar şimdide yüklü olarak orada duruyorlar.

Yazık, biçare ve sahipsiz vagonlar. . . . Şimaldan, belkide Arhanjelskiden Bakûya, oradan Culfaya, Culfa demir yolundan Tiflise. . . He bu vagonları çeken lokomotifler hakkında başka zaman konuşuruz. . .

Vagonların bu seferleri bedava degil. Ne kadar para, kuvvet vakit ve materyal sarf olunduğunu kalem alıp hesap ediniz. He, hesap ettiniz mi? Olmuyor mu? Neden olmuyor?

Amele bu sözlerden sonra hükûmet ve devlet müesseselerinin isimlerini sayarak bu sözleri bağırıyor:

— „Lah (Cılğ) yumurta sarısına benzer beyin taşıyan başınız nerede? . . ."

Gazete şunu de ilave ediyor ki Şahbazof ameleye hiç bir cevap verememiş ve hükûmetle fırkasını müdafaa için söz bulamadıgından „biyaburcasına tahkir" edilerek 58 vagonu boşaltmaga koşmuştur.

İşte Size en birinci menbadan Azerbaycandaki demir yolu nakliyatı hakkında, Sovyet hükûmetinin faaliyet tarzile amelenin alakasına dair mevsuk malumat.

---

lidirler. Zaten Kominternin Rusya haricinde bulunan bütün komünist matbuatına verdigi talimata göre komünist gazeteçileri Sovyet İttihadı ve bilhassa bu İttihadı teşkileden milletler hakkında yukarıda kaytettigimiz istihbarat metodundan başkasını kullanmaga hakları yoktur ve illâ istediklerini ve görüp bildiklerini yazmaga başlarlarsa o zaman bila şekki şüphe burjua matbuatına ister istemez yardım etmiş ve Moskvadaki ağalarınada „ayı hizmetinde" bulunmuş olurlar.

Rusyayi etüt yapmak maksadile ziyaret eden alelumûm diger Avrupa matbuatı müntesiplerine gelince, bunların „serbestligi" malum olduğu veçhile yalınız Moskva dahilinde „temin" olunuyor. Şimdiye kadar edilen tecrübeler açıkca göstermiş, ki komünist olmayan Avrupalı bir gazeteçinin Sovyetlerin diger mınıtakalarına ve şehirlerine giderek, istenildigi gibi teftişlerde bulunması, etüdler yapması, arizu ettigi mahafiller ile münasebat ve temaslar vücude getirmesi sözün tam manasile faydasız ve akamete maruz bir teşebbüstür, çünkü Çeka gözü önünde kontrolsuz bir temas ve keyfi bir rabite tesisi imkân haricinde olmakla beraber günahı kebireden addolunuyor. Odur ki Sovyetlerin hangi bir kısmını olursa olsun ziyarette bulunanların istifsar manbaını yalınız komünistler ve onların müesseseleri teşkil eder. Misal olmak üzere, geçenlerde Azerbaycanı ve Bakûyi ziyaret ederek intibalarını, temaslarını ve Dadaş Bünyat-zade ile ettigi müsahebesinin aynını derç eden ingilisce „The Nation" (N. 3474) mecmuasının hususi muhbiri Mr. Louis Fischerin makalesini kaytetmek isterim. Zavallı ingiliz muharrirince „terra inkognita" kabilinden olan Azerbaycan hakkında kendisine „müfit" malumât veren Ali Bayramof kulubunun 15 yaşlı komsomolları ve bilahere Dadaş Bünyat-zade'nin bizzat kendisi olmuştur. Komsomollara nibseten Yoldaş Predsovnarkomun beyanatı, salahiyettar ağızdan çıkması itibarile, dahade mühim ve „offiziöz" olduğu için üzerinde kısacade olsa tevekküf edersek, Moskvanın Azerbaycanı Avrupalılara tanıttırmasının en canlı bir tablosunu pek yakından görmüş oluruz, çünkü bu tablo „müstakil" Azerbaycanın „Başvekili" gibi memleket menafii ile en samimi surette alakadar olması icap eden bir simanın fırçasile tersim olunmuştur. Dadaş Bünyat-zade'nin kendisine söylediklerini Mr. L. Fischer bu suretle kaytetmektedir:

„. . . . Dadaş Bünyat-zade, Predsovnarkom (Başvekil demektir) Azerbaycan komünistlerinin „Piri"dir . . . Müsahebemiz lisan meselesi üzerinde idi. Halk komisarı ehalinin rus lisanı bilmediginden şikâyet ederek, dedi ki: bu sebepten okumuşlarımız maalesef ileri gidemiyor ve dolayisile de bu yüzden Sovyet İttifakının diger kısımlarile mevcut rabitelerimiz mutazarrır oluyor. Bu hal mutlak bertaraf olunmalı ve islaha muhtaçtır. Diger taraftan yeni latın alfabesile yazılmış kitaplarımız çok azdır."

Ruslaştırma siyaseti artık defn olunmuştur. Bu gün kendimize mahsus mutaaddit darülfünunlara malik bulunmaktayız. Şunlardan yalınız bir Bakûda 16 adet mevcuttur, halbuki sôviyetize devrinden evvel burada hiçbir darülfünun bulunmazdı". (Aynen: „Wir haben unsere eigenen Universitäten, 16 davon in Baku, wo es vor der Sowjetisierung keine einzige gab.")

Muhbirin Azerbaycan hakkındaki muhtelif suallarına Bünyat-zade aşağıdaki cevapları vermiştir: „Azerbaycanda sâkin olan mutaaddit milletler idari işlerde müstasavi surette yekdigerile teşriki mesaide bulunurlar: Mesela merkezi hükûmet idarelerinde memurların 50%-ni Azerbaycanın en asıl unsuru olan **TIURKLER**, 25%ni **ruslar** ve 15%-ni de **Türkler** teşkil ederler. Ruslar şimaldan geliyorlar; bizim onlara büyük ihtiyacımız vardır, çünkü bunlar bizden münevver ve müterekkidirler. Lenin'nin çizdigi millî siyaset sayesinde millî sanayiimiz oldukca inkişaf etmiştir, halbu ki eskide şuna hiç bir imkân olmazdı. Moskva ve Tiflis bize maddeten yardım ediyorlar. Biz büyük sahelerde gerideyiz. Bunun için bize hariçten yardım almak icap ediyor. Moskva ise memleketimizin haricindedir. Polis idaresi büsbütün kendimizde, yani **Tiurk** memurlarının elindedir. Çar devrinde köy memurlarının hemen hepsi ruslardı, şimdi ise fakat **Tiurk ve Türklerden** ibarettir. Burada elbette ki rus kuvayi müsallahası durmaktadır, fakat bunlar Britanya istila ordusuna benzemezler. Azerbaycanın münevver ve tarakkiperver kısmı geçenlerde Türkiye tahtı nufuzunda bulunuyordu. Bunun en ümde amili Türkiye **Türklerile Tiurkler** meyanındaki din meselesi idi. Şimdi din artık meydandan kaldırılmıştır. Onun için de Türkiye neşriyatının Azerbaycana idhali menolunmuştur. Ziya, bize geçenlerde Türkiyeden gelirdi, şimdi ise bizim medenî tesiratımız Türkiye üzerinde icrayi nufuz etmektedir. Mesela Kemal Paşa fesi menetmiş ve Türk kadınları ise çarşafı burakmışlardır . . ."

„Başvekilin" memleketi hakkında İngiliz gazeteçisine söylediği sözleri tenkitten sarfı nazar ederek bu hususta komentar yapmağı okucularımızın üzerine burakmagı dahade münasip buluyorum. Fakat adalet icabında olarak muhterem „Başvekili" emin ede bilirim ki kendisi gibi kimse, gerçi halis rus oğlu rusta olmuş olsa, hayâ ve cür'et ederek **„Türk ve Tiurklerle meskûn Azerbaycan"** hakkında yukarıda „The Nation" mecmuasından iktibas ettigimiz „interviyu" da bulunmaz, çünkü Moskva ajanı olmuş olsada utanup, ilim mantık, ve tarih ümdelerine ister istemez riayet eder. Fakat şunu Azerbaycan komünistinden talep etmek biraz küçtür, çünkü meydanda duran: mevki mes'elesi, Lenin medalyası ve Moskva ağalarının mütaaddit komplimanları hayâ ve cür'etin fevkinde bulunuyor. Azerbaycan zarbîmeselince „ayının bin bir oyunuda zaten armut üzerinde olduğu için", Dadaş Bünyat-zadelerde istedikleri zaman Azerbaycanın „en asıl unsurunu" Moskvadan „spasibo" eşitmek için, Tiurk degil, Hotentot ile Büşmenden mürekkep ederler. Kıssa zaman içinde onbeş dilli bir ölke yapan, neden şunuda yapmasın?

Moskvaya hoş gitmek için Azerbaycan komünistleri her şeyi yapar . . .

Esas itibarile Bünyat-zade Moskvanın Rusya haricinde Azerbaycan „hakkında" yürüttügü propagandasının yüzde yüzünü icra eylemiştir, ki buda yukarıda kaytettigimiz, „Azerbaycanı tışarıda vahşi göstererek medeni milletler nezdinde itibarden düşürmek" maksadı için tesis olunan yeni propaganda metodun bir defa daha isbat edici aydın bir misalidir.

Eski Romalılar tarafından söylenmiş olan maruf „Mundus vult decipi, ergo decipiatur!" (Cihan aldanmak ister, binaenaleyh, aldat!) zarbımeseli, bolşevik hükûmdarları siyasetinin ana hattını teşkil ederek, onlara şimdiye kadar, yalancılık ve demagoji sahalerinde büyük rekorlar kazandırmıştır. . . .

Bu rekorlardan Azerbaycan komünistlerinin hissesine düşenini görmemek ve inkâr etmek insafsızlık olduğu için, Mr. L. Fischerin tabirince „Premierminister" Dadaş Bünyat-zadenin interviyusunu, bir rekor olarak, bizde taktir ve kabul eyleriz, megerki 16dan fazla darülfununa malik olmasına raçmen „geride kalarak, Rusyaya muhtaç olan Azerbaycan"nın ilk darülfununu millî hükûmet tarafından tesis edilmiş olsada . . .

Hilal Münşi

P. S. Mr. L. Fischer'in „The Nation" mecmuasındaki mevzuubahs makalesinin almanca tercümesi Berlin'de münteşir „Das Andere Deutschland" gazetesinin 13cü numarosunda derçolunmuştur.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-171133730-10138494501932071 0-13/fragment/page=3

Ukrayna'da G. P. U. vahşeti

Bir müddet evvel Ukraynadan firare muvaffak olan köylüler, G. P. U.-nun köylülere karşı yaptığı tüyler örpertici vahşetinden bahsetmektedirler. Bunların anlattığına göre Kiyef yakınlığında bulunan Turbaçef köyünde köylüler hükûmete hububat teslim etmekten kat'i surette imtina ettiklerini bildirmişlerdir. Bunun üzerine mezkûr köye metralyozlu bir G. P. U. müfrezesi gönderilmiş ve müfreze yaptığı taharriyat neticesinde elde ettiği hububatı köyün merkezinde bulunan bir cifliğe toplamıştır. Son mahsulleri ellerinden alınan köylüler hadiseden son derece müteessir bir vaz'iyette ellerinde balta, değenek olmak üzre müfreze üzerine âni bir basgın yaparak müfrezeyi köyden çıkardıktan sonra hububatı taksime başlamışlardır. Çekistlerle yapılan bu müsademede bir çok köylü mektul düşmüş ve ilk ölen, müfreze kumandanını yaralamağa muvaffak olan Maksim Fedoraç nam bir köylü olmuştur. Köylülerden ağır bir darbe yiyen kumandan intikam almak niyetile köyü yandırmağa karar vermiş ve bu maksatla bir kaç adam göndererek bir kaç köylü izbasinin saman damına ateş vurdurmuştur. Yangını söndürmekle uğraşan köylülerin meşguliyetinden istifade eden kumandan, tekrar müfrezeyi köye çekerek köylüleri metralyoz yaylım ateşine tutturmuş ve **yangın, kurşun neticesinde ihtiyarlı, çocuklu, kadınlı erkekli 370 kişiden ibaret tekmil köy halkı mahv olmuştur.**

Kırım ve Azerbaycan gecesi

(İstanbul mektubu)

Mayıs ayının 15-de İstanbulda yaşamakta olan Kırım ve Azerbaycan gençleri Şehzade başında „Ferah" tiyatrosu salonunda „Şark gecesi" namile milli bir müsamere tertip eylemişlerdir.

Gerek Kırım gerekse Azerbaycan gençlerinin çok dikkatle tertip etmiş oldukları zengin program ve şayanî takdir yorulmaz mesaileri sayesinde müsamere çok neşeli ve parlak geçti ve büyük muvaffakiyet kazandı.

Müsafirler; Azerbaycan, Kırım Türküstan, Edil-Ural Türklerinden ve diğer Kafkasyalı ve Ukraynalı ailelerden maada İstanbulun yüksek tabakasile darülfununlu gençlerden ibaret idi.

Müsamerenin tertip tanzim ve idaresini Kırımlı ve Azeri gençler deruhte etmiş oldukları gibi, sahne cihetini de onlar idare ediyorlardı.

Müsamrede Türkiyede icrayı faaliyet eden ve mühacir Azerilerin münevver gençlerinden mürekkep „Azerbaycan millî musiki heyetlerinin" ikiside iştirak ediyordu.

Programın zenginliğini göstermek için aynen aşağıya alıyorum:

1 - Çora-Batır operasından parçalar,
2 - Leyla ve Mecnun operasından,
3 - Asli ve Kerem operasından,
4 - Aşık Garip operasından,
5 - Arşin Mal Alan operetinden
6 - O olmasın bu olsun „

Rakisler:

1 - Kaytarma oyunu
2 - Çalaşem „
3 - Çoban „
4 - Bayrak „
5 - Şeyh Şamil dansı
6 - On dört raksı
7 - Zeybek „
8 - Ağır erkek oyunu

Şarkiler

1 - Muhacir türküsü.
2 - Azerbaycan millî musiki heyetinden Asya hanımla Mehmet Hasan Beyin muhtelif düetleri.

Sahne ve musiki heyetinde Azerilerden iştirak edenler:

1 - Rukiye Hanım, 2 - Seriye, 3 - Sona, 4 - Sara, 5 - Asya, 6 - Sara, 7 - Ferihe ve, 8 - Aliye Hanımlarla erkeklerden: 9 - Huseyin, 10 - Mehmet Farzalı, 11 - Kamil, 12 - Ali, 13 - Sadık, 14 - Mehmet Huseyin, 15 - Selim, 16 - Teymur, 17 - Hamit, 18 - Aziz, 19 - Samet, 20 - Nisan, 21 - Muhsin ve 22 - İlyas beyler.

Kırımlılardan:

1 - Lem'an, 2 - Şükufe, 3 - Şeker, 4 - Züleyha, 5 - Zeynep ve 6 - Zahra Hanımlarla erkeklerden 7 - Kadri, 8 - Sükrü, 9 - Kemal, 10 - Ali, 11 - Yahya, 12 - İzzet v. s. beylerden ibaret olmuştur.

Parlak bir muvaffakiyetle geçen müsamerede müsafirler gençleri ardı arası kesilmeyen alkışlarla teltif eylemişlerdir. Çok derin ve eyi bir tesir burakan bu müsamere gerek Kırım ve Azerbaycanın millî harsî kıymetlerini tanıtmak ve Türkler arasında yakınlığı takviye eylemek itibarile, gerekse vatancüda Kırım ve Azerilere millî ve vatanî hava içinde tatlı bir gece geçirmeyi temin eylemek noktai nazarından fevkalâde kıymet ve ehemmiyetle muhaceret tarihimize kaytolunacağına şüphe yoktur.

İstanbul 25-5-1932 **Ak-Koyunlu**

Müşterek Kafkasya cephesinde

İdareden:

Müşterek Kafkasya hayat ve mes'elelerini daimî surette aydınlaştırmak maksadile bu nushadan itibaren mahsus bir kısım açıyoruz. Kafkasya konfederasyon fikri, artık Kafkasya milletlerinin hakikî manfaatlarını hakkile derk etmiş mahafilin sabit bir fikri haline gelmektedir. Azerbaycan istiklâl davasını yürüten bir gazeteye bu fikri üsullu bir şekilde geniş halk kütlelerine yaymak ve siyasî düşünen bütün kafalara yerleştirmek borçtur.

Millî Azerbaycan neşriyatı ötedenberi bu fikri yürüte gelmişsede, açtığımız bu daimî sütun vasıtasile ona daha ziyade istikrar vermek istedik. Gittikçe artan federasyonculuk merakını tatmin niyetile müşterek Kafkasya hayatının doğurduğu ve doguracağı muhtelif mes'ele ve vak'aler bu sütunlarda kaytolunacak ve mümkün olduğu kadar, Kafkasyalı komşu milletlerin siyasî hayat, matbuat ve fikriyatı hakkında malumat verilecektir.

Millî Azerbaycan merkezinin bir rezolyusyonu

Öğrendiğimize göre geçenlerde içtima eden Millî Azerbaycan Merkezi, siyasî vaz'iyeti müzakere ve tetkik neticesinde aldığı bir kararnamede „Millî mücadele kuvvetlerinin azemî gayretle tevhit ve teşkili lüzûmundan bahsettikten sonra, Kafkasya konfederasyonuna temas edilerek şöyle deniliyor":

„. . . Memlekette halk kütleleri tarafından devam ettirilen kahramanca mücadelenin mahkûm milletlerin müşterek gayeden ve menfaattan doğan tesanüt hissi ve Kafkas birliği fikri ile meşbu olup, komşu milletlere mahsus müşterek partizanlar tarafından **Kafkasya konfederasyon fikrinin silah ve kan kardaşlığile ve bilfiil teyit ve taktis olunduğunu** M. A. M. yukarıda mezkûr millî mücadele kuvvetlerinin birleştirilmesindeki zaruret noktayi nazarından-yaşadığımız zamanın en şayanı taktir bir vak'ası olarak kabul eder: çünkü M. A. M. ta ötedenberi **Azerbaycanın halâs ve istiklâlını bütün Kafkasyanın halâsı ve istiklâlı ile birlikte görmüş** ve bu maksadın hüsûlu için dahi **müstakil Kafkasya konfederasyon şıarına** mudafaa ettiği siyasî şıarlar meyanında **mühim bir yer ayırmıştır."**

Kafkasya konfederasyon misakı

Mevsuk menbalardan aldığımız malumata göre bir kaç zamandenberi muhacerette bulunan millî teşkilatlarda, salahiyettar imzalarla ilan edilmek üzre, hazırlanmakta olan Kafkasya konfederasyonu teşkilatı esasiye ümdelerini muhtevi olacak federasyon misakının muhtelif projeleri tetkik ve müzakere olunarak muhtelif millî merkezlerin bu husustaki noktayi nazarları telif olunmak üzredir.

Yaptığımız tetkikata göre ilanına esasen muvafakat edilmiş bulanan federasyon misakının tesbit ettiği esaslar dahilinde ezcümle aşağıdaki maddeler vardır:

1 — Müşterek federal hükûmete tahsis etmedikleri kâffei hususatta icrayi hakimiyet etmek üzre, konfederasyonu teşkil eden devletler kâmilen müstakildirler.

2 — Harp açmak sülh bağlamak, siyasî muahedeler ve ittifaklar imza etmek ancak federal hükûmete ait olduğu gibi, konfederasyon hakkını haricen temsil hakkı dahi ona aittir.

3—Konfederasyon müşterek gömrük hududuna maliktir.

4 — Konfederasyon hükûmetinin kendine mahsus ordusu yoktur.

Fakat kendini teşkil eden devletlere ait ordular onun kuvayi müsallehesini teşkil ederler.

5—Konfederasyon hükûmeti daimi erkânı harbı umûmiyeye maliktirlerki konfederasyonu mudafaa planlarını ihzar ve müttefik kuvayi harbiyeye ait talimatları tanzim ve onların askeri hazırlıklarını teftiş eder.

6—Konfederasyonu teşkil eden devletler arasında çıkacak her türlü ihtilaf ya âli federasyon mahkemesi ve ya mecburî hakem vasıtasile halolunur.

7 — Konfederasyonun: § a) konfederasyon devletler şurası; b) konfederasyon kâtibi umûmiliği; c) konfederasyon mahkemesi ve d) konfederasyon erkânı harp umûmisi, gibi müşterek müesseseleri olur.

8 — Müttefik devletler arasında gömrük işlerini, demir yolları idaresini, posta ve telgraf muhaberatını ve her millete ait orduların mıktarını tesbit ve tayin etmek üzre ayrıca muahedeler bağlanır.

Şimalî Kafkasya'da

Komünistler kaçıyor

Şimali Kafkasya gazetelerinin verdiği malumata göre Şimali Kafkasyanın muhtelif yerlerinde kolhoz, maliye şubesi, propaganda teşkilatlarında çalışan komünist memurlar vazifelerini terk ederek kaçmaktadırlar. Bu yüzden son zamanlarda bir çok komünist, fırkadan ihraç edilerek mesuliyete celpedilmiştir. İşlerini terk edenlerin yerine digerleri gitmekten imtina ederek „daha az tehlikeli" bir yere gönderilmelerini istemişlerdir. Köylü terror ve mukavemetine maruz kalanlar ekseriyetle ruslar olduğu için en fazla vazifelerini terk edüp kaçanlarda rus komünistleridir. Buna görede Çeçen ve Dağıstanda rus komünistlerinin mıktarı yüzde 40 iken bir buçuk sene zarfında 12 nisbete inmiştir. Sovyet ve rus aleyhdarlığı gittikçe şiddet kespetmektedir.

Partizan hareketi

Şimali Kafkasya menabiinden öğrendigimize göre geçen ay ortalarında Şimali Kafkasya partizan teşkilatı tarafından Mahaç-Kala (Petrovsk-Dağıstan) şehrinin muhtelif yerlerine gizli beyannameler yapıştırılmıştır. Beyannamede halkın perişan vaz'iyeti tafsilatile tasvir edildikten sonra deniliyor ki: „Halkı soymaga çalışan ve açlıga mahkûm etmek isteyen bolşevik rejimine karşı yapılan mücadele bir an bile durmamalıdır. Kolhozları terk, dahili istikrazı almayınız. Beş senelik planın sonuna doğru biz bolşevikleri muhakkak memleketten çıkarmalı ve müstakil Kafkasyanın beş senelik planını yapmalıyız". Beyannameleri yapıştırmak ve partizanlarla münasebette bulunmakla maznun amele fakültesine mensup bir talebe, taharriyat neticesinde ele geçememiş ve ortadan gaypolmuştur.

Yeni madenler

Şimali Kafkasya gazetelerinde okunduğuna göre Şimali Osetiya'nın Burden-Danifars mıntakasında yeni kurşun bakır ve çinko madenleri bulunmuştur. Bu madenler 2 bin ton mıktarında tahmin edilmektedir. Bundan başka Kuban ve Bela nehirleri arasında dahi altun ve platin madeni bulunduğu anlaşılmıştır.

Gürcüstan'da

Kömür istihsalı

Tiflis gazetelerinde okunduğuna göre, („Zarya Vastoka" Nr. 128) Gürcüstan kömür madenlerinde istihsalat mıktarı günden güne düşmektedir. Son üç ay zarfında Tkvibul madeninde umûm istihsal planının ancak yüzde 68,2 nisbeti ikmal edilmiş ve bu istihsal edilmiş kömürde nakliyat işlerinin bozukluğu ve vesaitsizlik yüzünden mahellinde kalmıştır. Son derece fena sıhhî şeraite ve erzaksızlıka tahammül edemeyen ameleler işi terkedüp kaçmaktadırlar. Gürcüstan Kom. fırkası madenin perişan vaz'iytini mahellinde tetkik için bir heyet göndermiştir.

Kolhoz pazarlarında

Gene ayni gazetenin verdiği malumata göre, Tiflis civarında yeni açılan kolhoz pazarlarında ilk sıralarda „komünist memurlar" tarafından yapılan „siyasî hatalar" yüzünden çıkan karışıklıklar ve müsademeden sonra köylülerin pazara rağbeti azalmıştır. Bundan istifade eden muhtekirler köylerden getirdikleri erzagı pazarda yüksek fiyatla satmakta ve bu suretle „köylü ile hükûmetin arasını bozmaga" çalışmaktadırlar. Hükûmetin kredisini düşürmek ve muhtekirlik yapmak cürmile bir ay zarfında 50den fazla adam tevkif edilmiş ve mahkemeye verilmiştir.

Kitabiyat

„Yeni Rusyanın iç yüzü"

Yazan: Vladimir Murski.
İstanbul, 1932 sahife 110.

Geçen sene „Ukrayna ve İstiklâl mücadeleleri" unvanı altında türkce bir eser neşreden V. Murskinin bir müddet evvel „Yeni Rusyanın iç yüzü" unvanlı yeni kitabı intişar etmiştir. Kırımlı Cafer Seyit Ahmet Beyin çok kıymetli bir mukaddimesini ihtiva eden bu eser, Sovyetler Rusyasının beş senelik plana ait „muvaffakiyetleri" ve bu plana dahil muhtelif sanayi sahaleri, zeriyat, köylü siyaseti, icbarî emek, mali vaz'iyet, kolhoz teşkilatları, hasılı Sovyetler Rusyasının umûmî vaz'iyeti „Turistlere" gösterildigi yahut hariçte bulunupta „Yeni Rusyayi" idealize ve medheden ecnebilerin sırf hayal mahsulu olan makale ve eserleri gibi gelişi güzel degil, Sovyetlerin istatistik ve resmî malumatına istinaden kaleme alınmış ve Yeni Rusyanın iç yüzü bütün çıplaklığile muvaffakiyetli bir surette gösterilmiştir.

Kitabın ne gibi bir maksatla ve ne gibi mevsuk manbalara istinat edilerek yazıldıgını Cafer Beyin mukaddimesinden aldığımız şu parça gayet güzel ifade etmektedir:

„. . . Bu sahifeler bir kaç haftalık bir seyahatın ve yahut bir iki mütenakız eserin tetkiki mahsulü degildir. Bu eser muhayyel bir romanda degildir. Buradaki malûmat ve hükümler bolşevik neşriyatına ve Rusyada senelerce yaşamış olanların teyit ettikleri hakikatlere müstenittir. Yeni Rusya hakkında yazılan bu sahifelerin mahzı hakikat oldugunda tereddüt edenler bizim her malûmatın mehazı olarak gösterdigimiz gazete ve kitapları tetkik edebilecekleri gibi Rusya'da senelerce yaşadıktan sonra bolşevik idaresinin zulmünden ve ya açlıgından hayatlarını kutararak ana vatana gelmekte devam eden Türkiyenin öz evlatlarını dinlemeleri kâfidir. Bu küçük eserle Yeni Rusya'nın iç yüzünü meydana koymaktan maksadımızsa dost, düşman tefrik etmeksizin her tarafta ve hatta Türkiye'de bile komünizme çalışan bolşeviklere karşı münevverlerimizi ve milletimizi ikazdır.

Bilerek ve ya bilmeyerek yazdıkları makale ve kitaplarla hürriyetin, halk hakimiyetinin ve milletçiliğin en kahir bir düşmanı olan bolşevizmi gençlerimize idealize ettirenleri bu sahifelerle bir az olsun ciddiyetle düşündüre bilersek ve onların tesirlerini kısmen olsun izaleye muvaffak olursak kendimizi milletimize ve inkılabımıza karşı olan borcumuzu bir nebze ifa etmiş addedeceğiz".

Yeni Rusyanın iç yüzünü mevsuk rakamlarin belağatile gösteren ve bolşevizm hakkında gayet doğru bir fikir veren bu eseri bütün karilerimize tavsiye ederiz.

„Roçnik Tatarski" (Tatar Yılı)

Cilt I. Sahife 364. Vilmo. 1932.
Naşiri: Lehistan türkleri hars ve temeddün cemiyeti merkez heyeti.

Lehistan türklerinin tarih, hars ve hayatına dair ilmî, edebî ve ictimaî bir mecmua olan „Tatar Yılı"nın birinci cildi büyük hacimde gayet dolgun ve kıymetli yazılarla lehce olarak intişar etmiştir. Lehistan türklerinin tarihine ait bazi tarihi resimleri ve maruf askeri simaların fotoğraflarını ihtiva eden bu mecmua, umûmî kısım, makaleler, muhtleif fıkra ve malzeme, tenkit ve kitabiyat ve edebiyat olmak üzre mühtelif kısımlara taksim edilmiştir.

Makaleler kısmında Numan Mirza Kriçinski'nin „Millî Cereyan ve Lehistan türkleri" Tadeuş Kovalski'nin „Polonez köylü Lehlerin lisanına türkçenin tesiri" Hacı Süreyya Şapşal'ın „Lehistan Türklerinin kendi dilini unuttuklarına dair", Tadeuş Korzon'un „Nefsi Minsk ve cıvarında sakin Lehistanlı türklerin muhtasar tarihi" gibi ilmî, tarihi ve içtimaî makalelerinden başka, Arslan Kriçinski'nin „1831 isyanında Leh ordusunda Lehistan Türkleri"; Stanislav Kriçinski'nin „Ceneral Yusuf Belâk" (1741—1794) unvanlı askeri tarihî yazıları vardır.

Muhteif fıkra ve malzemeler kısmı bâşmuharririmiz Resul-zade M. Emin beyin „Aleyim Selâm!", Ayaz İshaki beyin „Lehistan Türklerinin millî gayesi" „Aleksandır Ahmatoviç'in „Kırım Türklerinin faciası" gibi kiyemetli makaleleri ve diger bir çok tarihi, askeri malzemeleri ihtiva etmektedir. Tenkit ve Bibliografı kısmında „İslam tarihi ve Lehistan Türklerine ait 1922—19—32 seneleri kitabiyatına dair notlar „Avrupada islam matbuatı" gibi çok zengin kitabiyat malumatı olduğu gibi edebî kısımda „Avla hüznü kederimizi", „Düşünce", „Ölenlere" unvanlı hissî şiirler vardır.

Bu kabil dolgun ve nefis bir ilmî, edebî, tarihî mecmuanın neşrini Lehistan türkleri hars ve temeddün cemiyeti hesabına büyük bir muvaffakiyet addeder ve bu hayırlı teşebbüsün her sene muntazaman tekerrür etmesini dileriz.

Verantwortlicher Redakteur: Ernst Gebhardt, Berlin
Druck. A. Wesemann, Berlin SW 11, Stresemannstraße 72
Verlag: M. E. Resul-zade.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:5-171133730-10138494501932071 0-13/fragment/page=4